

Hernan

Diaz

Pulitzerio
premija
2023

Pasitikėjimas

Romanas

baltos lankos

Hernan Diaz

Pasitikėjimas

romanas

Iš anglų kalbos vertė Akvilina Cicėnaitė

baltos lankos

Bendžaminui Raskui nuo pat gimimo teko laimė mėgautis beveik visais įmanomais pranašumais, ir viena nedaugelio jo neturėtų privilegijų buvo didvyriškas iškilimas į viršūnes: jo istorija – tai ne ištvermės ir atkaklumo istorija, ne pasakojimas apie nepalaužiamą valią, iš menkų nuodegų nusikaldinančią auksinį likimą. Įrašas Raskų šeimos Biblijos viršelyje byloja, kad 1662 metais jo tėvo protėviai iš Kopenhagos emigravo į Glazgą, o ten ėmėsi prekiauti tabaku iš kolonijų. Per kitą šimtmetį jų verslas suklestėjo ir išsiplėtė tiek, kad dalis šeimos persikraustė į Ameriką, idant akyliau prižiūrėtų tiekėjus ir kontroliuotų visus gamybos aspektus. Po trijų generacijų Bendžamino tėvas Solomonas išpirko kompaniją iš visų giminaičių ir pašalinių investuotojų. Jam vadovaujant verslas klestėjo toliau, ir neilgai trukus jis tapo vienu žinomiausių tabako prekybininkų rytinėje pakrantėje. Gal ir tiesa, kad jo

prekės buvo atrinktos iš geriausių tiekėjų žemyne, bet Solomono sėkmės paslaptis buvo ne tiek prekių kokybė, kiek gebėjimas pasinaudoti akivaizdžiu faktu: žinoma, tabakas ir pats turėjo epikūrietiškumo, bet dauguma vyrų rūkė norėdami pabendrauti su kitais vyrais. Tad Solomonas Raskas parūpindavo ne tik geriausių cigarų, cigarilių ir pypkių tabako mišinių, bet kartu (ir daugiausia) puikių pokalbių bei politinių ryšių. Jis iškilo į verslo aukštumas ir jose įsitvirtino savo bičiuliškumu ir draugystėmis, užmegztomis rūkomajame – ten dažnai jį matydavai traukiantį savus „Figurado“ cigarus su žymiausiais klientais, tarp kurių buvo Groveris Klivlandas, Viljamas Zakaris Ervingas ir Džonas Pirpontas Morganas.

Pasiekęs sėkmės viršūnę, Solomonas Vakarų 17-ojoje gatvėje pasistatydino sublokuotą namą, užbaigė prieš pat gimstant Bendžaminui. Bet šeimos rezidencijoje Niujorke jį retokai išvydavai. Darbo reikalais Solomonas keliaudavo iš vienos plantacijos į kitą, visuomet prižiūrėdavo, kaip sukamas tabakas, lankydavo verslo partnerius Virdžinijoje, Šiaurės Karolinoje ir Karibuose. Net turėjo nedidelę hasjendą Kuboje ir joje praleisdavo didžiąją kiekvienos žiemos dalį. Paskalos, sklindančios apie jo gyvenimą saloje, įtvirtino jo kaip egzotikon linkusio nuotykių ieškotojo reputaciją, o verslui tai išėjo tiktai į naudą.

Ponia Vilhelmina Rask niekada nekėlė kojos į vyro hasjendą Kuboje. Ji irgi ilgam išvykdavo iš Niujorko, išsiruodavo vos tik Solomonui grįžus, ištisis sezonus viešėdavo draugių vasarnamiuose rytinėje Hadsono pakrantėje arba jų kotedžuose Niuporte. Regis, su Solomonu ją tesiejo aistra cigarams – šiems moteris negalėdavo atsispirti. Kadangi damai tuo mėgautis buvo labai neįprasta, ji rūkydavo toliau nuo svetimų

akių, draugių kompanijoje. Tai nebuvo kliūtis, mat draugės supo ją visą laiką. Vilė, kaip ją vadino artimos bičiulės, priklausė glaudžiam moterų būreliui, nelyg klajoklių genčiai. Jos buvo ne tik iš Niujorko, bet ir iš Vašingtono, Filadelfijos, Providenso, Bostono, net iš tolimosios Čikagos. Draugės keliaudavo kartu, lankydavo viena kitą namuose ir vasarnamiuose, priklausomai nuo sezonų; Vakarų 17-oji gatvė kelis mėnesius nuo rugsėjo pabaigos, Solomonui išvykus į hasjendą, tapdavo grupelės buveine. Kad ir kurioje šalies dalyje damoms pasitaisydavo apsistoti, į tą uždarą ratelį niekas daugiau negalėdavo patekti.

Bendžaminas daugiausia laiko leisdavo savo ir auklių kambariuose, tik miglotai pažinojo kitus rausvojo smiltakmenio namo, kuriame užaugo, kampelius. Kai motina su draugėmis būdavo namie, jo neleisdavo į kambarius, kur jos rūkydavo, žaisdavo kortomis ir iki vėlyvos nakties gerdavo soterno vyną; joms išvykus, pagrindiniuose aukštuose įsitvyrodavo prieblanda: uždarytos langinės, uždangstyti baldai, sietynai suslėpti po uždangalais. Visos Bendžamino auklės ir guvernantės vienu balsu tvirtino, kad jis esąs pavyzdinis vaikas, visi mokytojai tai patvirtindavo. Šis gero būdo vaikas spinduliuojąs niekad neregėtą manierų, proto ir paklusnumo dermę. Vienintelė kliauda, kurią ilgai ieškoję galėjo aptikti kai kurie pirmieji jo mokytojai, – kad Bendžaminas nenoriai bendraująs su kitais vaikais. Vienam iš mokytojų paaiškinus, kad mokinys neturįs draugų iš baimės, Solomonas numojo ranka į jo rūpestį ir pareiškė, jog berniukas tiesiog savarankiškėja.

Vieniša vaikystė neparuošė internatinei mokyklai. Pirmą trimestrą Bendžaminas tapo kasdinių pažeminimų ir smulkių žiaurybių taikiniu. Tačiau bėgant laikui bendraklasiai suprato,

kad pasyvi auka nesuteikia daug pasitenkinimo kankinama, ir paliko jį ramybėje. Jis laikėsi skyrium nuo visų, kiekvieno dalyko mokėsi uoliai, be jokios aistros. Baigiantis kiekvieniems metams, mokytojai, įteikę visus įmanomus apdovanojimus ir pažymėjimus, būtinai primindavo berniukui, jog mokslo įstaigai jis atnešias šlovę.

Paskutiniais mokyklos metais nuo širdies nepakankamumo mirė tėvas. Per laidotuves Niujorke tiek giminėms, tiek pažįstamiems paliko išpūdį Bendžamino santūrumas, bet tiesa buvo ta, kad įgimti jo būdo bruožai tiesiog įgijo socialiai atpažįstamą formą – gedulą. Parodydamas esąs ne pagal metus protingas ir apstulbindamas tėvo advokatus bei bankininkus, berniukas pareikalavo testamentą ir visų su juo susijusių finansinių ataskaitų. Ponas Raskas buvo sąžiningas, tvarkingas vyras, ir jo sūnus jokių dokumentų trūkumų neaptiko. Užbaigęs šį reikalą ir žinodamas, ko tikėtis, kai sulauks pilnametystės ir gaus palikimą, jis grįžo į Naująją Hampšyrą baigti mokyklos.

Trumpą našlystę motina praleido su draugėmis Rod Ailande. Ji išvyko gegužę, prieš pat Bendžaminui baigiant mokyklą, o vasarai baigiantis mirė nuo emfizemos. Šeima ir draugai, atėję į antrąsias, kur kas gūdesnių nuotaikų, laidotuves, vargiai težinojo, kaip kalbėtis su jaunuoliu, vos per kelis mėnesius tapusiu visišku našlaičiu. Laimė, radosi daug praktinių reikalų, kuriuos reikėjo aptarti: patikos fondai, vykdytojai, teisiniai turto perdavimo reikalai.

Studijos koledže dar ryškiau atkartojosi mokyklos metų patirtis. Tiek silpnybės, tiek stiprybės liko tos pačios, bet dabar Bendžaminas, regis, ėmė abejingai mėgautis pirmosiomis ir tyliai niekinti antrąsias. Vaikinas neperėmė kai kurių ryškiausių

giminės bruožų. Bendžaminas nė iš tolo nebuvo panašus į tėvą, kuris vos pasirodęs tapdavo kiekvienos kompanijos siela, visus traukdavo prie savęs; neturėjo jis visiškai nieko bendro ir su motina, kuri turbūt nė dienos gyvenime nebuvo praleidusi viena. Skirtumai dar labiau išryškėjo baigus mokslus. Iš Naujosios Anglijos Bendžaminas persikraustė į miestą ir jam nepasisekė niekur, kur pažįstamiems puikiai sekėsi, – buvo nekoks sportininkas, apatiškas klubo narys, neentuziastingas gėrėjas, abejingas lošėjas, šaltas meilužis. Jaunuolis, kuriam priklausė tabako verslu užgyventi turtai, netgi nerūkė. Kaltinūsieji jį perdėtu šykštumu nesuprato, kad jis tiesiog neturi jokių norų, kuriuos reikėtų užgniaužti.